

GIDA VE YEM AMAÇLI GENETİK YAPISI DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMALAR VE ÜRÜNLERİNİN İTHALATI, İŞLENMESİ, İHRACATI, KONTROL VE DENETİMİNE DAİR YÖNETMELİK YAYINLANDI ANCAK SAĞLIĞIMIZ AÇISINDAN RİSKLERİYLE BİRLİKTE.....

Günnur BİNİCİ ALTINTAŞ

Geçtiğimiz günlerde Genetiği Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar yada kısaca GDO'larla ilgili bir yönetmelik yayınlandı.

Genelde dünya kamuoyunda canavar gıdalar olarak da nitelendirilen bu ürünler ile ilgili düzenleme kamuoyunda geniş yer buluyor.

Tarım Bakanlığı'nın açıklamaları kafaları karıştırırsa da yönetmeliğe karşı genel olarak kamuoyunda olumsuz tepkilerin daha ağır bastığı görülüyor.

Peki bu yönetmelikte neler var?

Yönetmeliğin tam adı: Gıda ve Yem Amaçlı Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerinin İthalatı, İşlenmesi, İhracatı, Kontrol ve Denetimine Dair Yönetmelik .

26.10.2009 tarihli resmi gazetede yayınlandı ve yayım tarihi itibarıyla yürürlükte.

Yönetmelik ile, insan yaşamı ve sağlığı, hayvan sağlığı ve refahı, tüketici çıkarları ve çevrenin en üst düzeyde korunması için genetiği değiştirilmiş organizma ve ürünleri ile genetiği değiştirilmiş organizma ve ürünlerini içeren gıda ve yem maddeleri hakkında karar verme, işleme, ithalat, ihracat, izleme, tescil, etiketleme, kontrol ve denetim ile ilgili usul ve esaslar belirlenmiş durumda.

Bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olan GDO'lu gıda ve yemlerin işleme ve tüketim amacıyla ithali, piyasaya sürülmesi, tescili, ihracatı ve transit geçişleri yasak.

İthal edilen, üretilen veya dağıtımı yapılan GDO'lu gıda veya yemin çevre, insan veya hayvan sağlığı açısından olumsuzluğu tespit edildiğinde, gıda veya yem işletmecisi; sağlığı ve çevreyi korumak amacıyla gerekli tedbirleri almak, Tarım ve Köyişleri Bakanlığını, diğer ilgili mercileri ve tüketicileri acilen bilgilendirmek ve söz konusu gıda veya yemi, piyasadan geri çekmek zorunda.

GDO'lu ürünlerin, bebek mamaları ve bebek formülleri, devam mamaları ve devam formülleri ile bebek ve küçük çocuk ek besinlerinde kullanılması ayrıca İnsan ve hayvan tedavisinde kullanılan antibiyotiklere karşı direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin ithalatı ve piyasaya sunulması yasaklanmış durumda.

Yönetmeliğe göre Gıda veya yem, GDO'lardan biri ya da birkaçını toplamda en az % 0,9 oranında içeriyor ise GDO'lu olarak kabul edilecek.

Gıda veya yemin % 0,5 ten fazla izin verilmeyen GDO içermesi halinde ithalatına, işlenmesine, nakline, dağıtımına ve satışına izin verilmeyecek.

Her bir GDO için, bilimsel esaslara göre değiştirilmiş gen ya da genler esas alınarak bir defaya mahsus olmak üzere Komiteler tarafından risk değerlendirmesi yapılacak.

Her bir risk değerlendirmesinin sonucuna göre GDO'lu gıda veya yemin çevre, insan veya hayvan sağlığı ile diğer inceleme konularında herhangi bir olumsuzluğun tespit edilmediğine dair bir karar belgesi hazırlanacak.

Komitenin kararı, Bakanlık onayından sonra yürürlüğe girecek ve Bakanlık, izin verilen GDO ve diğer GDO'larla ilgili bilgileri Bakanlık internet sitesinde yayımlayacak.

İzin verilen GDO ve ürünlerinin kayıt altına alınması ve ürünün her aşamada takibinin sağlanması amacıyla, GDO ve ürünlerini ithal edenler, işleyenler ve piyasaya sunanlar; Bakanlığa beyanda bulunmak, GDO ve ürünlerini GDO içerdiğine dair belgeler eşliğinde nakletmek, taşımak ve etiketleme kurallarını uygulamakla yükümlü.

İzin; karar belgesinde belirtilen koşulların ihlali veya olası zarar ve risklerle ilgili yeni bilimsel bilgilerin edinilmesi, kullanım sonucunda olumsuz sonuçların ortaya çıkması durumunda, Bakanlıkça iptal edilecek. İzni iptal edilen GDO ve ürünler toplatılacak ve imha edilecek.

GDO'lu ürünler, izin verilen amaçlar dışında kullanılamayacak.

Gen sahibi, GDO ve ürünleriyle ilgili olarak yeni bir risk ya da risk şüphesini öğrendiği takdirde durumu derhal Bakanlığa rapor etmek ve tedbir almakla yükümlü tutulmuş.

Bakanlık tarafından GDO ile ilgili bilimsel ve teknik verileri araştırarak, yorumlayacak ve görüş oluşturacak, görev süreleri iki yıl olan uzmanlar listesi teşkil edilecek.

Uzmanlar listesi, Bakanlık TAGEM, TÜGEM, KKGM birimlerinden temsilciler ile üniversiteler, TÜBİTAK ve araştırma enstitülerinde görevli konu ile ilgili uzman veya öğretim üyelerinden oluşacak.

Uzmanlar listesinden Bakanlık tarafından belirlenecek on bir üyeden oluşacak bir komite her bir başvuru için ayrıca oluşturulacak.

Komitenin sekretaryası TAGEM tarafından yürütülecek. Komite TAGEM'in daveti üzerine toplanacak.

Komite, başvuruları toplantının ilk gününden başlamak üzere doksan gün içinde karara bağlamak zorunda. Ek bilgi ve belge istendiğinde bu süre durdurulacak. Komite tarafından ek bilgi ve belgenin talep edilmesi durumunda ek bilgi ve belgenin en fazla otuz gün içerisinde tamamlanması zorunlu.

Komitenin başvuruyu reddetmesi durumunda aynı ürün için ret tarihinden itibaren bir yıl dolmadan ve yeni bilimsel veri ve bulgular sunulmadan yeniden başvuru yapılamayacak.

Bu Yönetmelik hükümlerine göre izin verilen GDO'lu gıdaların % 0,9 un üzerinde GDO içermesi halinde, 16.11.1997 tarihli ve 23172 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğinde yer alan gerekliliklere ilave olarak etiketlenmeleri zorunlu.

GDO'lu gıdaların GDO'suz eşdeğer ürünlerden farklı olması durumunda, tüketilmesi sonucunda sağlık riski oluşturabilecek tüketici gruplarına ait uyarıların da etiket üzerinde belirtilmesi gerekiyor.

Ayrıca yem veya yemlik madde olarak kullanımına izin verilen GDO'lu yemlerin % 0,9'un üzerinde GDO içermesi halinde de yem mevzuatında yer alan etiket gerekliliklerine ilave olarak etiketlenmesi zorunlu.

GDO ve ürünlerini ithal veya ihraç eden, işleyen, depolayan, dağıtan ve tüketime sunanlar, son tüketiciye ulaşıncaya kadar olan süreçte gerekli kayıtları tutmak ve izlenebilirliği sağlamak, ayırıcı kimlik numarası ile ilgili tüm bilgi ve belgeleri ürün ile birlikte bulundurmaları zorunlu.

GDO ve ürünlerini ithal veya ihraç eden, işleyen, depolayan, dağıtan ve tüketime sunanların, ürünlerle ilgili bilgi ve belgeleri yirmi yıl saklaması ve bu belgelerle ilgili bir kayıt sistemine sahip olması zorunlu.

Gelelim Yönetmeliğin aslında ne demek istediğine ve tüm kamuoyunun da ifade ettiği endişelerimize.

- Aslında her ne kadar geçmiş yıllarda da ülkemize geldiği iddia edilse de bu yönetmelikle Tohumluklar ve Sağlık Bakanlığınca ruhsat veya izin verilen

ürünler dışında tüm GDO'lu ürünlerin ithalat kapıları bir anlamda sonuna kadar açılmış oluyor.

- Bu durum gelecek yıllarda tohumluk ithalatını ve dolayısıyla GDO'lu ürün ekimini de gündeme getirebilecek. Bunun sonucunda da yerli türlerimiz büyük zarar görecek.
- İthal edilen, üretilen veya dağıtımı yapılan GDO'lu ürünlerin olumsuzluğu tespit edildiğinde, gıda veya yem işletmecisi; sağlığı ve çevreyi korumak amacıyla gerekli tedbirleri almakla gerekli bilgilendirmeyi yapmak ve bu ürünleri piyasadan geri çekmekle görevlendirilmiş.
- Bu hüküm aslında GDO'ların olumsuz etkileri olabileceğini baştan kabul edildiğini gösteriyor.
- Bir başka handikap ta bu ürünün ticaretini yapan kişinin; ürünün olumsuz etkilerini takiple ve gereğini bir anlamda yapmakla görevlendirmiş olması.
- Demek ki insan ve çevre sağlığı bu ürünlerin ticaretini yapanın vicdanına bırakılıyor.

- GDO'lu ürünlerin, bebeklere yönelik gıdalarda kullanılması yasaklanmış durumda. Ancak hamile yada süt veren annelerden bebeklere geçebileceği gerçeği göz ardı ediliyor. Ayrıca bebekler için zararlı olduğu kabul edilen bu ürünlerin başta çocuklar olmak üzere ve yetişkinler için zararlı olmadığını kabul etmenin de ne kadar sağlıklı bir bakış açısı olduğu tartışılmalıdır.

- İthalat izni; kullanım sonucunda olumsuz sonuçların ortaya çıkması durumunda, Bakanlıkça iptal edilecek denmektedir.
- Oysa gıdaların insan bedenine yaptığı tahribatların faturası kısa zamanda ortaya çıkmadığı, çıktığında da çok geç olacağı ortadadır.
- Her bir başvuruyu değerlendirmek üzere Bakanlık tarafından belirlenecek on bir üyeden oluşacak bir komite görevlendirilmiş durumda.
- Bu Komitelerin Bakanlık TAGEM, TÜGEM, KKGGM birimlerinden temsilciler ile üniversiteler, TÜBİTAK ve araştırma enstitülerinde görevli konu ile ilgili uzman veya öğretim üyelerinden oluşması ve sekretaryasının da TAGEM tarafından yürütülecek olması bu Komitenin bağımsız çalışma yapabileceği inancını tamamen ortadan kaldırmaktadır.
- Bu Yönetmelik hükümlerine göre izin verilen GDO'lu gıdaların % 0,9'un üzerinde GDO içermesi halinde, etiketlenmesi zorunlu.
- Bu ifadeye farklı bir açıdan bakarsak hem yemlerde hem de tüm gıdalarda bu oranı aşmadığı sürece GDO'lu ürünler kullanılabilir ve etiketinde de yazmadığı için biz bunları tüketeceğiz. GDO'suz ürünlerde ise ürünlerin GDO'suz olduğu etiket üzerinde yazılamayacak. Daha açık bir ifadeyle ya tüketeceğiz, ya tüketeceğiz...

Tüm bu değerlendirmeler ışığında tek bir noktaya geliyoruz.

- Sözkonusu Yönetmelik Türk tarım sektörü ve Türk Halkının sağlığını ve geleceğini risk altına atmak demektir.

- Ülkemizin tarımsal üretim potansiyeli ve gen çeşidi yeterlidir.

- Alınan bu kararın en kısa sürede tekrar gözden geçirilmesi ve GDO'lu ürün ithalatına kesinlikle izin verilmemesi gerektiği düşüncesindeyiz.